

Trommen

Af Ole G. Jensen, fhv. museumsleder

Fra bogen Glimt af Grønlands kultur, Milik Publishing, 2007

Det arktiske hjerteslag trommen er kendt og anvendt over hele det arktiske område. En tradition tilpasset inuits kultur og nomadiske levevilkår. Trommesangen i dens forskellige sammenhænge havde stor betydning for samfundslivet blandt inuit hvis uskrevne historie er sangen, fortællingen, myten. I de lange vinteraftener er fortællingerne og sangene bragt videre fra generation til generation, og trommen har været det vigtige instrument for mange af beretningerne.

Trommens udseende i det store arktiske område varierer stort set kun i størrelsen, nemlig fra ca. 1 meter i diameter i det vestlige Canada og Alaska til den lille tromme anvendt af polareskimoerne i Thuleområdet.

Næsten samme udseende overalt: En oval eller cirkulær ring med et stykke skind på den ene flade, som en tamburin, men med et lille håndtag der ofte kunne være dekoreret med et lille udskåret ansigt. Tilgængeligheden af træ har sædvanligvis dikteret størrelsen af trommen. Polareskimoernes tromme var ofte fremstillet af sammensatte benstykker eller rensdyrhorn.

Trommedans i Østgrønland. (Foto: Ole G. Jensen).

Om trommeskindet siges det at det helst skulle være skind fra bjørne- eller hvalrosmave, men i mangel af dette har også andre dyr leveret skind til trommen. I nyere tid er anvendt de fleste materialer der kan spændes stramt op, ja selv gummi fra blandt andet vejrballer er set anvendt som trommeskind, en noget prosaisk erstatning for bjørnemave!

Sidste del af trommeudstyret var og er trommestikken, der i Grønland anvendes ved at man slår på kanten af trommen, på træringen. Det er en træstok, en anelse længere end trommens diameter, trommestikken kunne også være dekoreret med en enkelt udskæring. Det siges blandt andet at den skulle være knastfri, for man antog at knasterne var spirituelle kraftpunkter der stammede fra forfædrene. I en sangkamp blev det derfor betragtet som "unfair" hvis man anvendte en trommestik med knaster. Trommestikken var personlig, en tromme kunne man sommetider låne hvis det var mest praktisk.

Trommesange/trommedans var en foreteelse der fandt sted både sommer og vinter og blev udført både af mænd og kvinder. Sangene kan deles op i mange grupper med hver sin sociale funktion, en udtømmende omtale af dette utroligt spændende emne vil være for alt for omfattende her, men nogen af de mere markante skal nævnes.

Trommedans som retspleje, sangduellen, hvor tvistigheder blev løst, fandt som regel sted på sommerstævner hvor mange var forsamlede. Udfordringen var vel planlagt og sangene indøvede gennem vinteren. "Vinderen" af sådan en sangduel var den der var bedst til at "synges den anden på", det vil sige den der havde publikums latter og applaus på sin side. Taberen kunne dog genvinde sine rettigheder eller andet ved en ny sangduel på et andet tidspunkt.

Åndemanerens brug af trommen til trylleformularer og kommunikation med ånderne var den del af trommeceremonierne der straks faldt missionærerne for brystet, og dermed blev forbudt.

Nu var det ikke alvor og kommunikation med ånderne alt sammen, trommesange omfattede også ren underholdning, fortællinger fra fortiden og sange for børn, det første af altings fest-sange!

Heldigvis var det sådan at i Østgrønland, der sent blev udsat for mødet med missionærerne, var trommen og hele dens væsen en overordentlig stor forlystelse for befolkningen. Og det er lykkedes herfra at bevare mange trommesange.

Selv her i tiden omkring årtusindeskiftet er trommesange, der nu som regel udøves til glæde for turister og for underholdningens skyld, alligevel noget der befattes med alvor. Helt glemt er fordums tider ikke i Østgrønland. Der findes stadig sange der ikke synges for hvem som helst, hvor som helst og når som helst. Selvom klangbunden kan være resten af en vejrballe er en del af kulturskatten endnu ikke helt fremme på overflade, heldigvis er der stadig lidt spænding og mystik tilbage.

At trommens betydning rækker helt ind i vore dage kan også ses i dagligdagen. I de fleste grønlandske retslokaler hænger en tromme, symbolet på tvistigheders løsning. Landbiblioteket i Grønland har ligeledes en trommedanser i logoet – fortællingerne og mytens kraft bragt videre. Og endelig navnet og symbolikken omkring grønlands kulturhus, KATUAQ, relaterer til trommen og ikke mindst trommestikken, – lad os håbe det er en af dem med mange knaster!